

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

★

בפס"מ. רמב"ם. נגלה וחסידות

ויחי

גליון טו (תעד)

יוצא לאור על יד

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק
שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידיך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה. עשי"ק פ' ויחל, שנת תשמט ידלך.

ת ו כ ן ה ע נ ל נ י ם

מחזור א"ש חזקיהו

שיחות

ד אומר מותר בכך נח.....

לקוטי שיחות

ה ערב סתם וערב קבלן - הפרש.....

ו ערבות בב"נ.....

ז מצוות הוכח תוכיח אם הוא מצד ערבות.....

ח ענין הערבות לעתיד לבא.....

ט זמן חיבור השמו"ר.....

רמב"ם

י הגלות הרוצח אינו מחובת בל"ד.....

יב הערה בהל' טוען ונטען פ"ט ה"ט.....

פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה):

מח, כ בד"ה וישם את אפרים..... יג
מט, יג בד"ה זבולון לחוף ימים..... יד
מט, טו בד"ה ויט שכמו..... טז
הפי' של תיבת "נא" (גליון)..... יז

שונות

הערות בתו"ח פ' שמות..... חי
הערה בתו"א פרשתינו..... חי
אודות מאמרים שהוגהו ע"י אדה"ז..... יט
המשך תרע"ב כהכנה לגאולה..... יט
דירה בתחתונים..... כב
הנפלאות שבמספרים..... כד

היום יום

הערה בלוח היום יום..... כה

ש ל ח ו ת

א. בשיחת ש"פ ויגש שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א במ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפ"י) "דבן נח שגג באחת ממצותיו פטור מכלום, בד"א בשגג באחת ממצות ועבר בלא כוונה, כגון שבעל אשת חבירו ודמה שהיא אשתו או פנויה, אבל... אם הרג והוא לא ידע שאסור להרוג - הרי זה קרוב למזיד ונהרג. ולא תחשב להם שגגה מפני שהיה לו ללמוד ולא למד, עכ"ל. ויש לחפש הטעם לזה, שהרי בישראל גם חסרון ידיעה נחשב לשוגג (כמו בתינוק שנשבה בין העכו"ם) ומאי שנא בבן נח? ובפרט עפ"י הזהירות בנוגע לגר שנתגייר, שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה?

ויש להעיר דבכלל מצינו בנוגע לעונשים דב"נ מתחייב מיתה באופן דליכא מיתה בישראל, וכגון בהא שמתחייב מיתה על כל הז' מצוות, דאזהרתן זוהי מיתתן, כדאיתא ברמב"ם הל' מלכים ספ"ט, וכן נהרג בדיין אחד ובעד אחד בלא התראה ועפ"י קרובין (רמב"ם שם) ולשיטת רש"י מכות ט,א, כיון דאי"צ התראה ה"ה חייב מיתה אפי' **בשוגג**, והחינוך במצוה כ"ו סב"ל דנהרג גם על ידי עצמו (אלא דהרמב"ם חולק ע"ז וכמ"ש בהל' סנהדרין סוף פ"ז דמה שהרג דוד גר העמלקי הוראת **שעה** היתה, משמע דאי"ז מצד הדין) ועוד כמה דברים, ועכ"ל דלענין עונשים שאני שנהרג בכל דהו, וכמבואר בלקו"ש ח"ה ע' 158, וחט"ו ע' 150 דזהו משום שכל הסיבה והמטרה של הב"נ אינו בשביל עצמו אלא בשביל ישראל לפעול שהעולם יהי' באופן ד"לשבת", וכיון שאינו מציאות בפני עצמו אלא בשביל ישראל, לכן כאשר אינו ממלא את תפקידו מתבטל בדרך ממילא כל יסוד קיומו בעולם עיי"ש, ואפ"ל דדוקא בנוגע ל**איסורים** אמרינן שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, משא"כ בנוגע לעונשין אדרבה זה מדגיש שאינו מציאות בפ"ע, ולפי"ז מובן גם בנוגע לאומר מותר שמתחייב על שהי' יכול ללמוד ולא למד כנ"ל, דגם בזה מתבטא שהוא נענש באופן כל דהו כיון שאינו מציאות בפ"ע.

ועי' בס' חבלים בנעלמים ח"א סוגיא ד' שביאר הטעם דכיון דיש לו לב"נ רק ז' מצוות במילא ודאי הי' בידו ללמוד, ולכן נענש, משא"כ בישראל עיי"ש, אבל לכאורה

מסתבר יותר לומר כהנ"ל מלקו"ש, דבזה מבואר גם שיטת רש"י שהוא מתחייב מיתה גם על השוגג.

*

ל ק ו ס י ש י ח ו ת

(ב) בלקו"ש פ' ויגש (סעי' ב') כתב דשעבודו של "ערב" יש לבארו בשני אופנים: (א) השעבוד שייך רק **להחוב**, דמשעבד נפשיה לשלם **חובו** של הלוה. (ב) הערב עומד **במקום** הלוה, ולכן שעבוד הגוף שעל הלוה לשלם חובו (ופריעת בע"ח מצוה) חל על הערב (העומד במקומו), וממשיך לבאר דרב הונא סב"ל כאופן הב' ולכן שפיר יוכל להביא ראי' לדין ערבות מיהודא שהי' באופן ששעבד נפשו לגמרי וכו', עיי"ש.

ויש להעיר במ"ש הגרע"א בדו"ח ב"מ סב, א, לבאר שם דברי התוס', דתרי מיני ערבות הן ערב סתם וערב קבלן, דערב סתם הוא מגדר התחייבות והשתעבדות להיות ערב על **החוב** של פלוני, אבל לא נעשה כלוה עצמו, ולהכי אין נפרעין ממנו תחילה, משא"כ ערב קבלן דחובו הוא מתורת "לוה" דחשיב כאילו קיבל המעות ולכן נפרעין ממנו תחילה דגם הוא כלוה, עיי"ש שכתב שכן הוא בתשובת הרמב"ן (סי' רכ"ג), ועי' גם ברש"י שם עג, ב, לגבי עכו"ם המלוה לישראל בריבית דאסור לישראל להיות ערב **קבלן** כי נחשב כלוה מן העכו"ם ומלוה לישראל בריבית, משא"כ בערב סתם, דבפשטות הביאור הוא ג"כ כנ"ל דערב סתם לא נחשב כלוה עיי"ש.

אבל מהרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה משמע בפשטות דתרווייהו חד דין ערב נינהו ורק דחלוקים בדיניהם, דפתח שם בדין ערב סתם והביא ע"ז הדין דלא יפרע מן הערב תחילה אא"כ התנה ע"מ שאפרע ממי שארצה תחילה או שהוא קבלן, ואח"כ מפרש איזהו ערב ואיזהו קבלן, משמע שהם בגדר אחד ולכן כללן זה בזה, ועי' גם ברשב"ם ב"ב שם ד"ה גמר שכתב גבי ערב סתם דשליחותיה קעביד, ואפ"ל דשיטה זו היא כפי הנתבאר בהשיחה לדעת רב הונא דבשניהם

נעשה כלוה, אלא דמ"מ חלוקים בדיניהם וכמבואר בהערה
19.

ואולי יש לבאר עפ"י פלוגת הרמב"ם והראב"ד שם,
דהרמב"ם סב"ל דתנאי מועיל בערב סתם שיוכל לגבות ממי
שירצה, והראב"ד חולק וסב"ל דאינו מועיל עי"ש, ואפ"ל
משום דהרמב"ם לשיטתו דבאמת גם בערב סתם נעשה כלוה אלא
דמצד טעם צדדי גובה מן הלוה תחילה לכן שפיר מועיל
תנאי, משא"כ הראב"ד סב"ל שהוא משועבד רק **להחוב** וכדברי
רע"א הנ"ל, במילא אין תנאי מועיל כיון דיש לו נכסים
להלוה ממש.

ועי' גם בר"ח (בס' אוצר הגאונים) קידושין ז,א,
בערב סתם דנחשב כמאן דקביל בידו.

ועי' מחנה אפרים הל' ריבית סי' ל"א מ"ש בזה,
וכבר האריכו בזה האחרונים טובא, ואכמ"ל.

*

ג) אבל לכאורה יל"ע בהא דמבואר בסעי' ג' דענין
זה שערב עומד במקום הלוה ממש קשור עם דין ערבות הכללי
דכל ישראל ערביין זה לזה עי"ש.

דלכאורה הלא גם בעכו"ם מצינו שישראל הוא ערב
קבלן עבורו ובמילא הוא עומד במקום העכו"ם הלוה ממש
(ראה יו"ד סי' ק"ע סעי' ב' לגבי ריבית) נמצא דגם
בעכו"ם מצינו שישראל הוא במקומו, וא"כ הפלוגתא היא
בנוגע לערב סתם מהו גדר התחייבותו של הערב, אם מחייב
א"ע להיות במקום הלוה כמו בקבלן או רק להחוב, (וראה
הערה 33 ו 34) וא"כ צ"ב דאיך זה קשור עם דין ערבות
הכללי שבישראל, כיון דגם בעכו"ם שייך ערבות כזה לכו"ע
בערב קבלן, ומשמע מהשיחה דבערב סתם בעצם הוא מקבל ע"ע
להיות ערב רק על החוב, אלא מצד דין ערבות הכללי נעשה
כהלוה בדרך ממילא, וצ"ב בזה.

*

ד) במ"ש בסעי' ג' דענין הערבות שבישראל הוא
בקיום מ"ע, או חיוב **תוכחה** ומחאה על עון וכו' עי"ש.

כדאי להעיר מהמובא בלקו"ש ח"ו ע' 274 שיש ב' דיעות אם מצות הוכח תוכיח הוא גם כשיודע בודאי שחבירו לא ישמע לו, דעת אדה"ז בסי' תר"ח דגם בזה יש המצוה, וכן דעת המחבר שם, אבל דעת ההגמלי"י (הל' דעות פ"ו ה"ז) דכשיודע בודאי שלא ישמע לו ליכא מצות הוכח תוכיח, ועיי"ש עוד בהגמלי"י שמביא דעת היראים דכשיודע בודאי שלא ישמע לו ליכא עוד ענין דערבות, אבל ממצוות הוכח תוכיח לא נפטר, ועי' ביראים סי' רכ"ג (ל"ז) מה שהאריך בזה דהחיוב להוכיחו הוא לעולם אפי' אינו מקבל, והא דמשמע בשבת נ"ה דאם אינם מקבלים היו האחרים פטורים אעפ"י שמזדיין היו, הנה זהו רק מעונש, אבל ממעשה דהוכח תוכיח לא נפטרו, ועי' מאירי יבמות סה"ב, דסב"ל דהוכח תוכיח הוא רק אם אפשר שיקבל אבל כל יודע בו שאינו מקבל אינו חייב.

ולכאורה ביאור פלוגתתם הוא דפליגי ביסוד החיוב תוכחה, אם הוא מצוה שבין אדם לחבירו למנוע חבירו מעבירה, או הוא מצוה שבין אדם למקום, דכשרואה אדם עובר עבירה צריך למחות מצד כבוד ה'.

דדיעות אלו דסב"ל דגם כשיודע שלא ישמע לו לא נפטר ממצוה זו, סב"ל דזהו מצוה בין אדם למקום, ובמילא אין נפק"מ אם ישמע לו או לא, משא"כ דיעות אלו דסב"ל דאם יודע שלא ישמע לו נפטר ממצוה זו סב"ל דזהו מצוה שבין אדם לחבירו כנ"ל להצילו מהעבירה, והוא דין אחד עם ערבות, דמצד ערבות צריך למונעו מעבירה ואם לא נענש כו', אלא שהוסיפה התורה מ"ע מפורש דהוכח תוכיח, ועי' בשדה חמד אסיפת דינים מע' ה' סי' ב' ד"ה ונראה, שכתב דמצות הוכח תוכיח וענין הערבות הו"ע אחד ועי' בס' חקרי לב או"ח סי' מ"ח ועוד, ועי' גם בתניא פל"ב "וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך". וראה בקובץ חידושים בשטמ"ק פסחים ח"ב ע' תקמ"ו והלאה.

ולפ"ז אפ"ל דמ"ש בהשיחה דחיוב תוכחה הוא מצד ערבות אינו לכו"ע.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ה. בלקו"ש ויגש שנה זו מבאר בארוכה הענין דכל ישראל ערבין ומעורבין זה בזה, ושיש בזה ג' אופנים:

(א) השלימות דכלל ישראל היא כאשר ישנם כל הסוגים מ"ראשיכם שבטיכם גו"י עד "שואב מימין". (ב) למעלה מזה - שכל סוג מבנ"י משפיע ממעלתו לשאר כל ישראל, באופן שכל ישראל צריכים זל"ז ומשלימים זה את זה, עד שלא ימצא בהם ראש וסוף. ג) האחדות הכי עליונה, זה שכל ישראל הם חלק מכלל ישראל, שזהו מצד נקודת היהדות שבכאו"א מישראל, שזהו **בשורה ממש** אצל כולם, וזהו אמיתית הענין דכל ישראל ערבין ומעורבין זב"ז, שאין בזה התחלקות כלל (דראש ורגל), וכולם הם כמו נקודה אחת ממש.

והנה ברשימה מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (שנדפס בסו"ס המאמרים תרמ"ד ע' רסד) איתא וז"ל: אמרז"ל כל ישראל ערבים זב"ז, שהם ערבין ואחראין זל"ז. וכדומה שאי' בס' הגלגולים הטעם ע"ז מפני שכל הנשמות היו כלולים באדה"ר, לכן הם ערבין כו', ולפי טעם זה, לפי משנת"ל בלק"ת בכ"ד דהנשמות החדשות שיהי' לע"ל הם אותם נשמות שלא היו כלולים באדה"ר, וא"כ לע"ל לא יהי' שייך ענין הערבות, כן אפ"ל, עכ"ל.

והנה עפ"י המבואר לעיל מהשיחה אולי יש לומר דמ"ש כ"ק אדמו"ר נ"ע ש"לע"ל לא יהי' שייך ענין הערבות" הכוונה הוא רק לאופן הא' והב' בענין הערבות שמבואר בהשיחה, משא"כ לאופן הג', וכדלקמן:

בספר הגלגולים פ"ד (אינו תח"י, והועתק כאן מאוה"ת ויגש שנסמן בהשיחה (בהערה 32). וכ"ה בד"ה ויגש תרכ"ז, תרל"ג, עטר"ת) איתא וז"ל: אע"פ שכל ישראל ערבים זל"ז לפי שכולם נכללו נשמת אדה"ר שנשמתו היתה כללות כל הנשמות, עכ"פ מי שהוא עם חבירו משרש אחד הם ערבים זל"ז ביתר שאת. וראה עד"ז בסהמ"צ להצ"צ (מצות אהבת ישראל רפ"א): הנה בטעמי המצות פ' קדושים כ' האריז"ל וז"ל כי כל ישראל סוד גוף א' של נשמת אדה"ר כנודע אצלינו (בס' הגלגולים פ"א ב') וכל א' מישראל הוא אבר פרטי ומזה הוא הערבות שאדם ערב בשביל חבירו כו'.

דמכ"ז מוכח דהאריז"ל (בס' הגלגולים כו') מדבר בדרגא בערבות (ואחדות) שעדיין ישנה התחלקות "בין האברים", ומצד דרגא זו כיון דלע"ל יהיו נשמות חדשות שלא היו כלולות בנשמת אדה"ר, דהיינו שאינם חלק מאותם "אברים", לכן (מצד דרגא זו) "לא יהי' שייך ענין הערבות" לע"ל.

משא"כ לאופן הג' המבואר בהשיחה שאמיתית ענין האחדות היא "זה שכל ישראל הם חלק מכלל ישראל, שזהו מצד נקודת היהדות שבכאו"א מישראל, שזהו בשווה ממש אצל כולם... שאין בזה התחלקות כלל (דראש ורגל), וכולם הם כמו נקודה אחת ממש" - הנה לפ"ז אפ"ל שענין זה שייך (גם) לע"ל בהנשמות חדשות שלא היו כלולות בנשמת אדה"ר, כי "מצד נקודת היהדות", "כל ישראל הם חלק מכלל ישראל".

ובפרט להמבואר בהשיחה (ס"ה) ד"מצד ענין המלכות מתגלה אמיתית האחדות של ישראל, שהם נקודה אחת שלמעלה מהתחלקות", שענין זה יהי' לע"ל ע"י מלך המשיח.

הרב אהרן לייב ראסקין
- ר"מ במתיבתא -

ו. בלקו"ש פ' ויצא בהערה 19 נאמר: "ידועה השקו"ט אודות זמן חיבור השמו"ר, אבל מ"מ י"ל שמקור הרמב"ם הוא מהמדרש שממנו שאב בעל השמו"ר כו' ואכ"מ".

ובהערות וביאורים גליון יב (תעא) העיר צ.ג. שלא מצינו מי שיאחר את השמו"ר לתקופה כה מאוחרת, ולכו"ע יכול הי' הרמב"ם להשתמש בשמו"ר.

ואיני יודע באיזה ספרים עיין כותב ההערה, כי אינו מציין שום מקור וציון לדבריו. אבל ראה דברי המהר"צ חיות ע"ד מדרש רבה, שנדפסו בתחילת המדרש רבה (בדפוסים הנפוצים) שדעתו שגם רש"י וגם הרמב"ם עוד לא השתמשו בשמות רבה להיותו מדרש מאוחר.

הרב זלמן כ"ץ
- תושב השכונה -

ר מ ב " ס

ז. במנין המצות שבראש ס' היד, במצות עשה רכו-רכט, הרמב"ם כותב ארבע מיתות ב"ד, ומדגיש "להיות בית דין הורגין בסיף . . בחנק . . שורפין באש . . סוקלין באבנים...".

אמנם לפנ"ז עשה רכד ("להלקות לרשע") ועשה רכה ("להגלות הרוצח") וכן עשה רל לאחרי זה ("לתלות מי שנחייב תלייה") אינו מדגיש שזה פעולת וחיוב הבית דין. וצ"ב.¹

ויש לומר עפ"מש"כ האחרונים² בענין מלקות, דשליח ב"ד המכה אינו נחשב כלל כשלוחם של הב"ד להלקות, כי שלוחא דרחמנא הוא דהוי שהתורה ציותה לדין דיני המלקות והיא מצוה על כל ישראל, והב"ד רק פוסקים הדין וכפי מה שיפסקו להלקותו שוב מוטל על כל ישראל להלקותו. וי"ל דזה מה שמחלק הרמב"ם בין דין ד' מיתות ב"ד למלקות וגלות וכו', דמיתת ב"ד גם בידוע הפסק דין מוטל דוקא על הב"ד, ולכן כותב "להיות בית דין הורגין...". משא"כ במלקות וגלות וכו' שבידוע הפס"ד אינו שייך להב"ד.

*

ועפ"י הנ"ל דלהגלות הרוצח אינו מחובת הב"ד, לומתק:

דיוק מקום ההלכה ברמב"ם, שדיני גלות הרוצח לא

(1) בספר המצות שלו לא דייק הרמב"ם בזה ובכולם הוא סותם "שצונו...".

(2) פרי יצחק ח"ב סוס"ו טו, דבר אברהם ח"א סי' כ אות יב, וח"ב סי' א סוף אות ה, ועוד, וראה הערות וביאורים - אהלי תורה גליון מח (תנז). אוצר מפרשי התלמוד בבא קמא לב, ב.

הביא הרמב"ם בהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם" (שם) המלא של הלכה זו ע"י הרמב"ם) והם מופיעים בה' רוצח - מצוה ג' פ"ח ואילך. והביאור כנ"ל כי אין זה מחובת הבי"ד.

(וי"ל שבגלות לא צריכים אפי' את פסק בי"ד לחיובו, כי אפי' לפני הפסק הוא חייב לגלות, אלא שאח"כ בי"ד מברר את דינה אם אכן הורג בשגגה הוא - ראה הל' רוצח פ"ה ה"ז ואילך).

ומצאתי שכ"ק אדמו"ר שליט"א אומר כן (בשיחות קודש תשל"ח ח"ג ע' 204 ואילך), ומביא מש"כ בחינוך (מצוה תי) "וגם המכה גם הוא בכלל מ"ע זו" ומסביר דחיובו אינו רק חיוב ד"י ונשמרתם . . . לנפשותיכם" אלא דחיובו הוא אותו חיוב "שנצטוו בי"ד של ישראל לשלוח מכה נפש בשגגה". (ראה שם).

והנה על הנ"ל דבידוע המלקות אינו שייך לבי"ד - הקשו³ דהא מפשטות דקרא (תצא כה, ב) והפילו השופט והכהו לפניו וגו' מבואר דהוא דין על השופט להלקותו, וכי עבד שליח בי"ד ע"כ מדין שליחות הוא.

ויש להוסיף דזה נוגע גם להלכה, כפסק הרמב"ם בהל' סנהדרין (פט"ז ה"י): "והכהו לפניו, שיהו עיניו של שופט בו לא שיהי' מביט בדבר אחר ומכהו". הרי לומדים מזה עד כמה שזה קשור עם השופט שצריך "שיהו עיניו של שופט בו" - וא"כ יוקשה ביותר על הנ"ל דבידוע המלקות אינו מצות הבי"ד דוקא.

אמנם באמת לק"מ כי פשוט שאין הכוונה שהשופט בעצמו יפילו ויכהו - וראי' לזה שזה לא כתוב לא בגמרא ולא ברמב"ם. וכ"כ המלבי"ם בפל' התורה והמצוה עה"פ: "השופט והכהו - לא שהשופט בעצמו יפילו ויכהו, שא"כ לא הי' לומר לפניו שאם הוא המכה מוכרח שיהי' לפניו . . . ע"כ שרק ע"פ צווינו נעשה ולכן יקרא שהוא המפיל והמכה".

(3) בנו של הפרי יצחק בספר ברכת משה, ענף פרי יצחק סי' מ.

וגם מזה שצריך להיות לפניו של השופט, אין ראי' שזה מטעם שהביצוע היא בידי השופט, וכך מסביר המלבי"ם שם: "לפניו. קאי על השופט שתהי' ההכאה בפניו, שיהיה באותו מעמד, ולא כדיני נפשות שא"צ להיות בשעה שלמתוהו (ראה הל' רוצח פ"ג ה"ד), מפני ששם אחת דתו להמיתו. אבל המלקות יש בו הרבה פרטים שהדיינים צריכים בעצמן לראות שלא יכהו המכה יותר מכחו...". וכ"כ בפ"י רבינו הלל על הספרי עה"פ (ע' 230 - מהדורת קולדיצקי) "שיתה לוקה ועיניו דשופט בו כי היכי דלא לוסיף להכותו וימות...".

הרב שלמה קליין
- נחלת הר חב"ד -

ח. רמב"ם הל' טוען ונטען פ"ט ה"ט וז"ל "היו שנים אדוקין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת, והשאר חולקין בשוה, אחר שנשבעין" עכ"ל.

ובמ"מ שם, מביא דעת הראב"ד, דאפילו מה שהם תפוסין נוטלין בשבועה.

ו"ל דהמחלוקת תלוי בגדר יסוד דין החלוקה של שנים או חזין, אם גדר דין החלוקה בזה הוא מתורת ספק גרידא, והלינו, דבכה"ג דשניים תפוסין בממון אין הפרעה מצד דין מוחזק. וחולקין מטעם פשרת ב"ד. או דדין חלוקה הוי מתורת ודאי, מדין חזקה כל מה שתח"י אדם שלו, וחולקין מטעם מוחזקין.

ולפ"ז, ל"ל דש"י הרמב"ם דדין חלוקה הוי מתורת ספק גרידא, משא"כ מה שנוטל מטעם חזקה כל מה שתח"י אדם שלו, לא שייך בזה דין שבועת המשנה שנחלקו רק היכא דיש דין חלוקה, וש"י הראב"ד הוא דדין חלוקה הוי מטעם מוחזקין, ולפ"ז אין לחלק בדין שבועת המשנה בין היכא דמוחזקין בפועל או לא.

והנה לפי דרך זה, יש לבאר גם מה דפליגי הרמב"ם עם הראב"ד בהל' יב שם, בדין תקפה אחד בפנינו, וז"ל שם "באו שניהם אדוקין בה ושמטה האחד מיד חבירו בפנינו

ושתק השני, אף על פי שחזר וצוח אין מוציאין אותה מידו, כיון ששתק בתחילה הרי זה כהודה לו" ע"כ.

ובהשגת שם "א"א אין טעם לזה" עכ"ל.

נמצא דשי' הרמב"ם תקפה אחד בפנינו אין מוציאין, ולהראב"ד מוציאין.

והנה בפנ"י דף ו ע"א ד"ה או דלמה, הקשה "דאמי לא מיבעי הגמרא אם הטלית יוצא מתחת יד אחד מהם והשני מערער לפני ב"ד לומר שלי הוא וחטפה מיד המחזיק, מה דינו בזה, דלכאורה חד דינא אית להו כמו שנים אוחזין, אלא י"ל דכשהיתה יוצא מתחת אחד מהם לא קמיבעיא ליה כיון דק"ל חזקה דאורייתא, וא"כ כל מה שביד אדם אנן סהדי דבודאי היא שלו, והעיקר האיבעיא היא בשנים אוחזין דלית לשום אחד חזקה, והא דאמרינן לעיל אנן סהדי דמאי דתפיס דידיה הוא התם לרווחא דמלתא אמר כן, ואנן סהדי לאו דוקא אלא כיון דמחמת ספק, הדין פשוט שיחלוקו דק"ל דאנן סהדי עינ"ש בארוכה.

ולפ"ז י"ל דהרמב"ם לשי' דכיון דדין החלוקה דשנים אוחזין הוא מטעם ספק לכך אין מוציאין, והראב"ד סובר דהוי מטעם מוחזק, ולכך מוציאין, דאין האחד יכול להוציא מחזקתו של חבירו בלי ראי' ודו"ק.

הת' ארי' לייב ליבערמאן

- תות"ל 770 -

פ ש ו ס ו ש ל מ ק ר א

ט. בפירש"י ד"ה וישם את אפרים (מח, כ): בכרכתו לפני מנשה להקדימו בדגלים ובחנוכת הנשיאים, עכ"ל.

א) עיין בשפתי חכמים, וז"ל: שהשימה הזאת אינה ממשלות שלא לקח את אפרים ושם אותו לפני מנשה אלא רשימה הזאת היא שימת מעלה שהוא קודם במעלה לדגלי' וכו', עכ"ל.

אבל עיין ברשב"ם, וז"ל: ...וכן לשון שימה נופל בדברים ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וזאת התורה אשר שם משה, שימה בפיהם, עכ"ל.

שלפי זה, צריך להבין לכאורה, מהו הכרחו של רש"י לפרש מה שפירש.

ואולי אפשר לומר שהכרחו של רש"י הוא ממה שחזר הכתוב עוד פעם "וישם את אפרים לפני מנשה", שאם שימה זו מדבר בנוגע להסדר בברכת יעקב הרי נאמר בפירוש בברכתו "...כאפרים וכמנשה", לכן פירש רש"י שהי' כאן הוספת ענין חדש.

(ב) למה מקדים רש"י "דגלים" קודם "חנוכת הנשיאים" ולכאורה סדר הדגלים התחיל אחר הקמת המשכן.

(ג) מהו ההכרח לפרש שהי' כאן שני דברים שהקדים יעקב אפרים למנשה.

*

י. בפירש"י ד"ה זבולון לחוף ימים (מט, יג): על חוף ימים תהי' ארצו. . והוא יהי' מצוי תדיר על חוף אניות במקום הנמל שאניות מביאות שם פרקמטיא שהי' זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה הוא שאמר משה שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך זבולון יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים, עכ"ל.

(א) עיין בשפתי חכמים, וז"ל: דכתיב ישכון דמשמע שכוונתו על חוף ימים הלינו ארצו אבל הוא עצמו לחוף אניות כלומר במקום הנמל במקום שהאניות מביאות סחורה שם יהא מצוי, עכ"ל.

והיינו, לפי דבריו, בא רש"י לפרש מה שנאמר בפסוק "...לחוף ימים ישכן, ואחר זה "והוא לחוף אניות".

ועל זה מפרש שיש כאן שני ענינים:

(א) **מקום ארצו**, זה יהי' לחוף ימים.

(ב) "והוא" יהי' מצוי תדיר "לחוף אניות".

אבל לפי זה צריך להבין למה לא העתיק רש"י תיבת "ישכון" מן הפסוק.

(ב) מה אינו מובן **בפסוק זה** שרש"י צריך לפרש כאן "שהי' זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר וכו', ושיששכר עוסק בתורה" וכו'.

ואם מצד איזה טעם שהי' מוזכר רש"י לפרש ענין זה כאן, למה לא פירש הענין **בשלימות** על דרך שפירש בפרשת וזאת הברכה ד"ה שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך (לג, יח): וז"ל: זבולון ויששכר **עשו שותפות** זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים זעוסקים בתורה **לפיכך הקדים** זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון היתה, עכ"ל.

ולמה לא פירש רש"י בפרשתינו:

(א) שזבולון ויששכר **עשו שותפות**.

(ב) שלפיכך הקדים זבולון ליששכר, שהרי גם בפרשתינו הקדים הכתוב זבולון ליששכר.

(ג) בפרשתינו אומר רש"י: "וממציא מזון לשבט יששכר".

ובפרשת וזאת הברכה: "ונותן לתוך פיו של יששכר".

(ד) כנ"ל זה שיששכר הי' יוצא לפרקמטיא בספינות, יודעים זה ממה שנאמר בפרשתינו: "...והוא לחוף אניות", **ולא** ממה שנאמר קודם לזה: "...לחוף ימים ישכון", שזה מדבר בנוגע למקום **ארצו**.

ואם כן, למה מביא רש"י בפרשת וזאת הברכה הנ"ל "זבולון לחוף ימים ישכון בנוגע לזה שיוצא לפרקמטיא, ולא סוף הפסוק: "...לחוף אניות".

*

יא. בפירש"י ד"ה ויט שכמו (מט, טו): השפיל שכמו כמו ויט שמים הטו אזניכם וכו', עכ"ל.

צריך עיון, על כל פנים בהשקפה דאשונה:

(א) למה אין רש"י מביא ראי' שהפירוש של ויט הוא "השפיל" ממה שכתוב בפרשת חילי שרה (כד, יד): "...הטי נא כדך וגו', שפירוש הפשוט של הטי שם הוא מלשון "השפלה", וכמו שתרגם שם אונקלוס "ארכיני", ובפסוק חילי שרה (כד, סד) ...ותפל מעל הגמל תרגם גם כן אונקלוס "ואתרכינת".

(ב) בפרשת וישב כתיב (לח, טז): ויט אלי' אל הדרך וגו'.

והנה פירוש של "ויט" כאן הוא לכאורה לא כמו שפירש רש"י בפרשתינו (מלשון "השפלה") אלא כמו שתרגם אונקלוס: "יוסטא", דהיינו ש"פנה" אלי', וכן משמע אפירש"י שם.

ואם כן, מהו ההכרח לפרש בפרשתינו "ויט" מלשון "השפלה", אולי הפירוש "שפנה" שכמו, דהיינו על דרך זשל, אדם העומד בריחוק קצת מחבירו שרוצה ליתן משא על שכמו ופונה לחבירו שיהא נקל ליתן המשא על שכמו, ויהי' הפירוש של "ויט שכמו" שיששכר "פנה" לעול תורה.

וכן עד"ז צריך להבין, שאחד מן הראיות שרש"י מביא ש"ויט" הוא השפיל הוא מן הפסוק "הטו אזנכם".

ולכאורה צריך עיון מהו ההכרח לפרש "הטו" בפסוק זה מלשון השפלה, אולי הפירוש הוא "פנו אזנכם" (בלשון אדיש: לייגס צו אייערע אויערען), והיינו ע"ד שירש"י בתחילת פרשת ויגש "יכנסו דברי באזניך". שהטילת האוזן לשמוע לאו דוקא שצריך להיות באופן של "השפלה" ובפרט אם מי שהוא מדבר עמו הוא גבוה ממנו וקרוב יותר לכאורה לפרש "הטו אזנכם" ע"ד "ויט אלי" כנ"ל.

(ג) למה אין רש"י מפרש בפרשת חילי שרה (הנ"ל)

ש"הטי" הוא מלשון "השפלה", ע"ד שמפרש בפרשתינו.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יב. בגליון פרשת ויגש העיר הרב דוד פלדמאן על מה שכמה מלמדים מתרגמים "נא" בלשון "עכשיו", מיוסד על הרא"ם ושפ"ח. וכתב הנ"ל שאין זה תרגום נכון, וצריך לתרגם "נא" לשון "בקשה".

וראיתו מהא דמביא רש"י (בהעלותך יב, א) ראי' שאמירה הוא לשון תחנונים, ממה שכתוב "ויאמר שמעו נא דברי", וכל נא לשון בקשה. הילינו שמדסמיך "אמירה" ל"נא" שמע מינה שגם אמירה לשון תחנונים הוא. ומוכח ש"נא" בודאי פירושו לשון בקשה, וזה כ"כ פשוט עד שאפשר להוכיח ממנו פירוש של אמירה.

והנה אדרבה, משם תשובה לדבריו:

יש שני אופני דיבור האחד לשון בקשה, והשני לשון תחנונים ובודאי אין הכוונה שאמירה פירושו "בבקשה" לבד, אלא אמירה הוא דיבור בלשון תחנונים. וכמו "כה תאמר לבית יעקב", אמירה בלשון רכה.

וכן הענין ב"נא", אפשר לומר "עכשיו" בשני אופנים. בלשון ציווי (עשה עכשיו) ובלשון בקשה (בבקשה תעשה עכשיו). כאשר המלמדים מתרגמים "נא" לשון "עכשיו", אין הכוונה "עכשיו" לבד, אלא עכשיו בלשון בקשה.

הרב צבי הירש לוסטטיק
- מנהל ת"ת אהלי תורה -

ש ו נ ו ת

יג. בתו"ח שמות קב, סע"ב בשו"ה אזי - (תהי' עטרת תפארת ו) ליצחק כו"י ויש לעיין בכוונת מילים אלו. ולהעיר שלהלן בע' קג, א שו"ה אותה - "להיות לעטרת תפארת כו"י לאברהם וליצחק" ואולי נשתרבבו ע"ד מילים אלו כאן משם.

*

בקובץ הערות התמימים (מאריסטאון) גליון תקצח רוצה הת' י.י. שי' קעלער להגל' בתו"ח שמות נא, ב בשו"ה שארז"ל י"ז דברים קדמו לעולם" ומגל' שצ"ל י"ג דברים קדמו לעולם.

ולהעיר שלשיטתו צריכים להגל' באותו עמוד בשו"ה מותו שהובא עוה"פ י"ז. אבל ראה הערת א. מטוסוב בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' תרסח שמציין לפסחים נד, א עי"ש.

*

יד. בתו"א פרשתנו מז, ג (וכ"ה גם באוה"ת כאן ע' שטח) סוף קטע הראשון מוסיף הצ"צ בהגה"ה י"ז באגה"ק ד"ה איתא רפ"ד דמגלה ודאשתמש בתגא כו"י.

ולהעיר:

(א) הד"ה הוא אשת חיל (וכ"ה בכ"מ באוה"ת ולדוגמא ראה אוה"ת מג"א ע' ב' שפה).

(ב) ושם: איתא בגמ' פ"ד דמגילה והצ"צ כותב (ומשמיט תיבת בגמ' ומוסיף) רפ"ד דמגילה.

(ג) פרק ד דמגילה מתחיל בע' כה, סע"ב ומסיים בדף לב, א. וגמ' הנ"ל הוא בדף כח, ב לערך חצי הפרק ויל"ע איך מתאים ע"ז הלשון רפ"ד.

*

טו. אודות מאמרים שהוגהו ע"י אדה"ז (ראה גליון תנה, תעא) יש להעיר גם מאוה"ת שמיני ע' תסג (ס"ב) וכמ"ש בכ"י רבינו ז"ל בהגה לתורה ע"פ שובה ישראל.

הרב שמואל ראזין
- לונדון אנגלי' -

המשך תרע"ב כהכנה לגאולה

.טז

(א) נתבאר בכ"מ בנוגע לגילוי תורת החסידות בדורות האחרונים דוקא, אשר היות ואנו עומדים קרוב לביאת המשיח, ותורת החסידות מהווה הכנה לזה, ולכן זכינו בדורות אלו לגילוי'. (ראה לקו"ש ח"כ ע' 172 ואילך. וש"נ).

בנוגע להמשך תער"ב נתבאר בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א שבהמשך תער"ב ישנם נפלאות אפילו לגבי הנפלאות שבהמשך תרס"ו! והנה לאנשים כערכנו קשה להצביע ולומר שענין פלוני הוא "נפלאות" וענין פלוני הוא נפלאות שבנפלאות. אך בכ"ז ישנם ענינים וואס ווארפן זיך אין די אויגן -

מתחיל ממאמרי חגה"פ תרע"ה וליתר דיוק - ממאמר דליל ש"פ צו, יום הבר - מצוה של כ"ק אדמו"ר שליט"א! ועד לסיום חלקו הראשון של החלק שלא נאמר כל כולו של חלק זה של המשך עוסק בענינים שיהיו לעתיד לבוא! ובפרטיות יש לחלק את חלק זה של המשך לב' חלקים בהתאם לב' התקופות שיהיו לעת"ל: (ראה קונטרס כ' מנ"א תשמ"ז ס"ז).

(א) במאמרי חגה"פ תרע"ה ועד לסיום החלק שנאמר ש"פ וירא תרע"ו, תוכן הענין שמתבאר הוא בענין הפיכת חושך הצמצום לאור, דהיינו שלא יעלים ויסתיר על האור, ואדרבה שע"י הצמצום יאיר בגילוי אור אי"ס ב"ה באופן פנימי, וכ"ז בביאורים ארוכים ונפלאים. שענין זה יהי' בתקופה הראשונה, שאז עולם כמנהגו נוהג, ועל תקופה זו נתבאו כל הנביאים. ואכן זכינו ומאמרים אלו נאמרו

ברבים (אך להעיר שמאמרים אלו לא נתפרסמו (בקופיר וכיו"ב) וכן לא אסתייעא לי' לחלקם לפרקים בדוגמת חלקו הגדול של ההמשך!)

ב) בחלק **שלא** נאמר מתחיל לבאר ענין נעלה יותר, והוא מה שחושך הצמצום **עצמו** יאיר, דהיינו לא רק מה שע"י הצמצום יאיר אור הא"ס, אלא שהחשך **בעצמו** יאיר אורו שנעלה באין ערוך. ובהמשך לזה מבאר מעלת תחיית המתים לגבי ג"ע, קבלת שכר המצות מה ששכר מצוה מצוה שיהי' לעת"ל, ועוד. וכ"ז בביאורים ארוכים ונפלאים (והנפלא שבדבר שכל ענינים אלו באים רק **כהגהות** לתורת הה"מ!). וענין זה יהי' בתקופה השני' בגמר הכיורורים (כמשנ"ת בריש החלק שלא נאמר), שאז יהי' חידוש במע"ב, ועל תקופה זו נאמר "עין לא ראתה אלקים זולתך".

ועפ"ז יש לומר בדרך אפשר מה שמאמרים אלו לא נתפרסם בשעתם והחלק השני לא נאמר בכלל:

לעיל כתבנו הנראה לנו הסיבות "טכניות" שגרמו להפסק אמירת וכתיבת ההמשך, בגלל נסיעתו מליובאוויטש וכו'. אך למדונו רבותינו נשיאנו שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ובמיוחד בענין נפלא זה כהמשך תערי"ב:

בזמן ההוא הי' עדיין עשרות שנים לפני בליאת המשח ולכן כנראה שלא הגיע הזמן שחלק נפלא זה יתגלה לרבים, ונכתב רק כנבואה לדורות!¹. ולכן סיבב מטבב כל הסיבות

1) ועפ"ז יומתק דבר פלא בנוגע להעתקת ההמשך תערי"ב, ובהקדם: רבינו הי' רגיל לתת את מאמריו, ובמיוחד את ההמשכים שאחרי אמירתם הוסיף עליהם את ההגהות - להר"ש סופר להעתיקת כחטיבה אחת פנים המאמר עם ההגהות. וראה אג"ק שלו ח"ד ע' מח: "בני שלי" בדבר הכתבים טוב הי' להעתיק הדרושים עם ההגהות, וכן הי' טוב שהדרושים הנאמרים אשר נכתבו עליהם הגהות (שזה יש בדרושים רבים) להעתיק הדרושים עם ההגהות, ובלא"ה הי' טוב לפני העתקה (כלומר אפילו אלו הדרושים שאין עליהם הגהות), כי כבד עלי לעיין בכת"י שלי בפרט מהשנים הקודמי' מצד ריבוי השורות והתי' בכל שורה", דהיינו

את כל הענינים שגרמו להפסק אמירת ההמשך, כתיבתו, חילוקו לפרקים ופרסומו!²

אך בדורנו זה שאט אט קומט משיח, וכפי שאד"ש מרבה לספר שבעת המלחמה מגלה המלך לאנשי חיל את כל האוצרות שאצרו אבותיו ואבות אבותיו שכל עין לא שזפתם - בגלל ניצוח המלחמה, ולהביא את הגאולה השלימה בקרוב ממש - אכן הגיע הזמן לגלות גם המשך זה שנכתב **במיוחד** עבור האנשי חיל-התמימים הלוחמים נגד אלו ש"חרפו עקבות משיחך". כולל גילוי החלק שלא נאמר **כהכנה** גם לתקופה השני', בבחינת "טועמי' חיים זכו"³.

שהעתקת המאמרים לא היתה (רק) עבור פרסומם לרבים, אלא בעיקר עבור עצמו.

וראה באג"ק שם ע' קנ בנוגע להמשך תרס"ו: "המאמרים גמרתו ת"ל עד פ' שלח ורש"ס מעתיקם לע"ע לעצמו", וכ"ז עדיין באמצע אמירת ההמשך.

ועפ"ז מפליא מדבר שבנוגע להמשך תער"ב המתין הרבי נ"ע בהעתקת ההמשך גם **לעצמו** עד שנת תרע"ח? אך עפ"י המבואר בפנים יומתק כ"ז.

(2) בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א ל"חנוך לנער" בשנת **תש"ג** שנת ה"קפ"ן כותב: "ויה"ר" אשר ימצאו האמצעים הנחוצים להדפסת... המשך יו"ט של ר"ה, רס"ו, והמשך בשעה שהקדימו תער"ב", דהיינו שאז כבר הי' רשות ע"ז מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (ראה גם אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' קנג). שמזה רואים ביותר השייכות המיוחדת של הדפסת ופרסום ההמשך תרס"ו ותער"ב עם ענין הגאולה! אך לפועל ג"כ לא הודפס אז!

(3) ולהעיר אשר ההוראה על הדפסת ההמשך תער"ב ב"ט כסלו תשל"ז, הי' מספר חדשים לאחר הנס בשחרור החטופים באנטבה. ומריבוי השיחות שבנושא זה, ובמיוחד בשיחת שמח"ת תשל"ז הי' משמע שתקופה זן הי' שעת הכושר אל הגאולה. ובהמשך לזה, אולי י"ל בד"א, הי' ההוראה על הדפסת ההמשך תער"ב, שהרי קאתי מר - לכשיפוצו

דירה בתחתונים

יז.

ב) מבואר בכ"מ ובמיוחד בשיחות כ"ק אד"ש אודות הענין של דירה בתחתונים, שענין זה צריך להיות דווקא ע"י עבודת בנ"י, דהיינו שהמשכת וגילוי העצמות בעולם הזה התחתון צריך להיות ע"י העבודה דלמטה למעלה, ולא כמו שהי' בעת מ"ת שהי' ההמשכה מלמעלה למטה.

ועד"ז אפשר לומר בנוגע להמשך תער"ב, היות והמשך זה במיוחד מהווה הכנה לגילוי המשיח, ובדרך ממילא פרסום ההמשך והדפסתו מקרב את ביאתו - אשר לכן גם ההדפסה צריכה להיות באופן של מלמטה למעלה, ובעניננו - שגם בהדפסה יתבטא שזה התאפשר ע"י ובעזרת המטה - אנ"ש והתמילים, וזה ע"י השיתוף המלא של כל אנ"ש והת' באחריות ההדפסה, ולא כבהדפסת שאר ספרי מאמרים שהי' מלמעלה למטה - בהוראת רבותינו נשיאנו, ובאחריותם הבלעדית⁴.

מעיינותיך חוצה. ובמיוחד ה"נפלאות שבנפלאות" שבתורת החסידות.

4) י"ל שבפנימיות נרמז כ"ז כבר באגרת כ"ק אדמו"ר שליט"א דלעיל הערה 2 לאנ"ש בעוררם לגייס את האמצעים הכספיים להדפסת ההמשך. ויש לתמוה הרי בתקופה זו השיג כ"ק אדמו"ר שליט"א אמצעים כספיים מאנשים נדיבי לב עבור הדפסת ספרים רבים (כמו שו"ת צ"צ, שדי כמד ועוד), ובמיוחד שבתקופה זו נדפסו גם ספרי אדמו"ר מהר"ש נ"ע וחלקם מומנו אישית ע"י כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ולאידך ידועה חביבותו המיוחדת למאמרי אביו (וכפי שרואים גם מאופן שמירת כתל"ק אביו ומסירת נפשו ע"ז). א"כ מה נשתנה המשך תער"ב שתלה את הדפסתו בהשגת האמצעים לזה ע"י אנ"ש דוקא? אך עפ"י המבואר בפנים יובן כ"ז.

ועפ"ז יומתק גם מה שבמקומות הנ"ל נראה שבשנת תש"ג הי' רק רשות להדפיסו, אבל לא היתה הוראה מפורשת בזה בדוגמת שאר הספרים שנדפסו אז.

עפ"ז אולי ל"ל מה שכ"ק אד"ש מורה שכל אחד לתן עבורו ועבור כל בני משפחתו - סכום השווה לדולר בכדי שאחריות שבזה תהי' שווה לכולם. שלכאורה הרי קטנים לאו ברי דעת הם ומה שייך אחריות אצלם? אך עפ"י הנ"ל היות והמדובר הוא בפנימיות התורה, ועד לנפלאות שבנפלאות, - תורת המשיח, ומשיח ילמד תורה את כל העם כולו למקטנם ועד גדולם, וכמשי"כ בזהר שבדורו של משיח אפי' רביא דעלמא ילמדו פנימיות התורה הרי בדרך ממילא מובן שגם הם צריכים לקחת חלק שווה בהדפסת ההמשך!

ובעומק יותר ל"ל: היות ותורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה, בחי' עצמות ומהות התורה כנ"ל, וזה קשור לבחינת היחידה שבכל אחד מישראל בחינת עצם הנשמה עצם נקודת החיות שנמצא בכל אחד מישראל בשוה, כולל קטני קטנים. ולכן היתה הדגשה מיוחדת בשיתוף הקטנים בהדפסת ההמשך שבו מאיר בגלוי יותר בחי' היחידה שבתורה, כהכנה לגילוי היחידה שבעולם - התגלות המשיח.

(בעת שכ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש השתתפות כספית סמלית הוא הדגיש שזו תהי' ההוכחה אשר דעת הרביס היא שכעת הגיע הזמן לפרסום ההמשך. ואולי ל"ל בד"א שבזה רצה למנוע קטרוגים וכו' בדוגמת הקטרוג שהתעורר למעלה בדורו של אדה"ז כמבואר בארוכה בלקו"ש ל"ט כסלו תשמ"ח. ולכן היתה ההדגשה על הסכמת ואחריות הרביס בפרסום ההמשך שבזה הוכחה שהדור ראוי ומוכן לגילוי חדש ונפלא - המשך תער"ב.

בהמשך לזה יובן עוד דיוק נפלא שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלא יכריח את הקהל ללמוד את ההמשך מראשיתו ועד סופו, ואולי יש לומר בד"א שבזה רצה למנוע את סיבת הקטרוג שהתעורר בדורו של הרב המגיד. שמצאו כתב של חסידות שהתגלגל במקום בלתי ראוי כו', ואדה"ז ביטל את הקטרוג ע"י המשל הידוע כו'. (וידועים בקשר לזה דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א למהשפיע הרה"ח הר"נ נעמענאו ע"ה אודות הדפסת ריבוי ספרי חסידות בדורנו).

ואולי יש לומר בד"א שיש איזשהו קשר בין הדפסת ההמשך להמאורע בתשל"ח..).

הנפלאות שבמספרים

חי.

ג) הנפלאות והמסתורין שמסביב להמשך תער"ב מתבטא גם במספר העמודים שמחזיק ההמשך בגוכי"ק, ומספר המאמרים שנאמרו ונחלקו לפרקים:

(א) פנים ההמשך בגוכי"ק מחזיק 173 עמודים, (2)
החלק שלא נאמר - 75 עמודים, (ג) 144 מאמרים נאמרו,
(ד) 102 מאמרים נחלקו לפרקים.

בהמשך למה שכתבתי בגליון פ' מקץ שהרבי נ"ע הוא הרמב"ם דתורת החסידות, וידוע שדרכו של הרמב"ם לדייק גם במספרים - יש לומר שגם מספרים אלו הם במכוון ובדיוק. ואכן מספרים אלו רומזים על ענינים כלליים בתולדות חסידות חב"ד:

(א) 173 העמודים של ההמשך רומז על משך השנים מאת הולדתו של אדה"ז בשנת תק"ה ועד לסיום כתיבת ההמשך תער"ב בשנת תרע"ח! דף לשנה!

(ב) 144 המאמרים שנאמרו ע"י הרבי נ"ע רומז על שנות קיומה של שיטת חסידות חב"ד מאת הווסדה בשנת תקל"ב, עד זמן סיום אמירת ההמשך בשנת תרע"ו! מאמר לשנה! וכעת יובן יותר למה התעכב רבינו בליובאוויטש עד לאחרי ש"פ וירא תרע"ו, אולי בכדי להשלים ולהגיע למספר - 144!!

(ג) 102 המאמרים שנחלקו לפרקים רומז על מספר משנים בהם גרו רבותינו נשיאינו בליובאוויטש - תקע"ד-תרע"ו!! מאמר לשנה!

לאחרי כל זה ישנה משמעות אחרת לדברי הרבי נ"ע אודות ההעתקת הישיבה מליובאוויטש: "דער אור וועט זיך דאך פעלן"?!

(ד) עפ"י דברי הרבי נ"ע בצאתו מליובאוויטש (סה"ש ה'ש"ת ע' 96) ".ברכתו של הרבי למה שנה בליובאוויטש היתה ביחס למקום, ואילו חסידות חב"ד בזמן היא בלי גבול עד ביאת משיח צדקנו" -

יש לומר שזה נרמז ב"חלק שלא נאמר", אשר: (1) התחיל בכתיבתו רק **לאחרי** צאתו מליובאוויטש, (2) לא נאמר, (3) לא נגמר בכתיבה, (4) לא ניתן להעתיק ופרסום; כי חלק זה רומז שתורת החסידות היא **בלי גבול כנ"ל**, וענין זה **בגלוי** יתגלה ע"י משיח צדקנו תורתו של משיח!

- ובדורנו זה שאט אט קומט משיח, נתגלה גם ההמשך תערי"ב **כולל** ה"חלק שלא נאמר" כדלקמן, ולהעיר שחלק זה שמחזיק בגוכי"ק 75 עמודים **נדפס** בשנת תשל"ז -שנת השבעים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א!!

וכ"ז נרמז גם בתיבות האחרונות של ההמשך - "ממש כו", תיבת "ממש" היא הר"ת שמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, ותיבת "כו" מספרה 26 לרמז שפרסום ההמשך יהי' 26 שנה לנשלאותו.

הרב שלום יעקב חזן
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
רסיפה ברזיל

ה י ו ס י ו ס

יט. ו' **טבת** "כתיב דע את אלוקי אביך ועבדהו בלב שלם, כי כל ענין ידיעה והשגה אפילו בענינים היותר עמוקים, צריך לבוא בעבודה, היינו פעולת דבר בבירור וזיכור המדות והתקשרות פנימית הנקרא בלשון החסידות עבודה".

והנה מכיון שכל ביטוי בדברי רבותינו נשיאינו הם בדיוק, ועפ"ז צ"ל הביטוי "בירור וזיכור" שלכאורה היא כפל הלשון.

וי"ל בהקדם עפמ"ש בהמשך חה"ש, תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה קפ"ז) שישנם ב' אופנים בבירורים, אופן הא', מלמעלמ"ט ובפרטיות (בעולמות) שמברר הטוב שבעולם הכי נעלה, ואח"כ מברר זה עוד יותר עד למטה מטה.

אופן הב' הוא מלמטה למעלה, הדגשת הבירור הוא בהפסולת. ובפרטיות (בעולמות) שמברר הפסולת שבעולם הכי תחתון, ואח"כ - עולה זה לעולם עליון ממנו ואנו מבררים אותה עוד יותר עד תכלית הזיכור.

עפ"ז מובן שישנם ב' אופנים ותוכנם כנ"ל.

ועפ"ז ל"ל דיוק הל' "בירור וזיכור" תיבת "בירור" מתאים לומר יותר על ענין טוב שמתברר יותר וכו', תיבת "זיכור" מתאים לומר ע"ד ענין שצריך עבודה מיוחדת וקשה בנקיון הדבר, והוא בפרטיות - בבירור הפסולת מהאוכל, כנ"ל.

ויש להעיר כ"ז מלשון אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בטה"מ הנ"ל (ע' קצה): "והבירור דאו"א זהו **שהמתברר** ע"י גילוי אור מלמעלה". עכלה"ק הנוגע לעניננו.

ועפ"ז ל"ל שהמשך הפתגם: "והתקשרות פנימית" הכוונה הוא שאינו מועיל ב' אופני הבירורים הנ"ל (בעבודה - תורה ותפלה) לבד כ"א צ"ל גם "זיין צוגעטראגענקייט.. וכל' כ"ק אדמו"ר שליט"א בכמה שיחות, שצריך לידע "אז דאס מיינט מען עס".

הרב מיכאל אהרן זליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

לזכות

החתן התמים דוד אהרן שיחי
והכלה מרת מיכלא יוכבד שתחי

פאלטער

לרגל נישואיהם בשעטומ"צ

ביום א', י"ז טבת

תהא שנת משיח טובה

*

נדפס ע"י הורי

הרה"ת ר' ברוך לייב וזוגתו מרת חנה

ומשפחתם שיחיו

באנגארט